

Med andra ögon

Tips för ökad tillgänglighet på museer för personer med synnedsättning

ANN-SOFIE GRANKULLA & EVA-MARIE BACKNÄS

Innehåll

- 3 **Så gör du museet tillgängligt**
- 4 **Förberedelser inför besöket**
- 5 Tillgängliga webbplatser
- 6 Verbala kartor
- 7 Tillgänglighetssymboler
- 8 Mobilapplikationer
- 9 Kort för funktionsnedsättningar
- 10 **Tillgängligheten i museet**
- 11 Bemötande
- 13 Ledsagning
- 15 Syntolkning
- 17 Upplevelser med andra sinnen
- 18 Hjälpmedel och tekniska lösningar
- 20 Fysisk tillgänglighet
- 23 **Kontaktuppgifter**
- 24 **Källförteckning**

Foto: Pixabay

- I den här handboken hittar du konkreta tips och råd för hur museer kan förbättra tillgängligheten för personer med synnedsättning. Med små insatser och resurser går det att åstadkomma en hel del förbättringar. Det är också bra att komma ihåg att målgruppen är mycket större än man tror. Det finns många personer som har problem med synen, men som inte har en officiell diagnos. Anpassningar som gynnar personer med synnedsättning är också till nytta för många andra. Tanken är att hjälpa dig att med "andra ögon" hitta lösningar som fungerar bäst just på ditt museum. En lyckad lösning beaktar både tillgängligheten och bevarar museets personliga stil och tidstypiska atmosfär.

Handboken är ett resultat av ett examensarbete med samma tema. Arbetet har gjorts i samarbete med två olika museer och ett antal personer med nedsatt syn. Stort tack till alla som hjälpt till, ställt upp och tagit er tid att testa innehållet.

Handboken är gratis och kan laddas ner från www.fss.fi och blir förhoppningsvis ett verktyg som används flitigt och som inspirerar till att hitta nya lösningar.

Ann-Sofie Grankulla & Eva-Marie Backnäs

Så gör du museet tillgängligt

"Arbetet med att förbättra tillgängligheten är en fortgående process som kan och ständigt bör utvecklas."

Förberedelser inför besöket

Museipersonal kan förbereda både sig själva och museet för att ta emot personer med synnedsättning genom att vidta åtgärder som förbättrar tillgängligheten både digitalt och fysiskt.

En person med nedsatt syn som vill besöka ett museum kan förbereda sig genom att läsa om museet på webben eller lyssna på en verbal karta. På så sätt får besökaren en uppfattning om hur utställningsutrymmet ser ut och besöket underlättas märkbart.

Foto: Pixabay

Tillgängliga webbplatser

För att en person med synnedsättning ska kunna ta del av en webbplats behöver den gå att läsa med hjälpmedelsprogram, till exempel en skärmläsare eller ett förstoringsprogram. Skärmläsaren förmedlar webbplatsens innehåll till användaren via en talsyntes eller punktskriftdisplay. Ett förstoringsprogram förstorar webbplatsens innehåll och text till läsbar storlek för användaren. Fontstorlek, olika färgkontraster och bildbeskrivningar – det vill säga alternativa texter, alt-texter – gör att tillgängligheten förbättras. Webbtillgängligheten bedöms enligt WCAG 2.1-kriterierna.

Tips

för att förbättra tillgängligheten på webbplatser

- Om det finns bilder på webbplatsen, undvik att skriva text ovanpå bilderna. Skriv alt-texter till bilderna och fokusera på det väsentliga i bildbeskrivningen.
- Om det finns en kort film på webbplatsen kan innehållet syntolkas eller ha en ljudbeskrivning, alltså en speakerröst som läser upp huvudbudskapet.
- Använd en font med jämntjocka bokstäver, till exempel Arial, Helvetica Medium eller Verdana samt tydliga kontraster. Undvik kursiverad text.
- Objekt på webbplatsen ska kunna aktiveras via tangentbordet, till exempel kryssrutor för att godkänna olika villkor.
- Stödlinjer underlättar orienteringen i olika formulär.
- Undvik att använda robotfilter (CAPTCHA).
- Webbplatsen behöver fungera på olika skärmar, även i en mobiltelefon.
- Låt en utomstående expert testa om webbplatsen är tillgänglig.
- Kom ihåg att berätta på er webbplats vad ni gjort för att förbättra tillgängligheten.

Verbala kartor

En verbal karta (ordkarta eller ljudkarta) görs genom att beskriva en byggnad eller plats och hur man tar sig dit. När du ska göra en verbal karta är det bra att först fundera på vilka saker som är väsentliga och viktiga att nämna med tanke på personer med synnedsättning. Bekanta dig gärna med färdiga verbala kartor för liknande byggnader och ha dem som modell.

När du gjort din verbala karta kan du registrera dig i databasen på www.sanakartat.fi. Välj ett användarnamn, ett lösenord och den kommun i vilken byggnaden finns och ladda upp textfilen. Databasen är en webbplats som är byggd i Wordpress. Den är enkel att använda och fungerar både på finska och svenska. Vem som helst kan ladda upp kartor till databasen. Kom även ihåg att ladda upp den verbala kartan på museets egen webbplats.

- Börja med att bekanta dig med gångrutten som leder till byggnaden.
- Skriv vid vilken gata byggnaden finns, berätta om och var det finns övergångsställen, följ sedan en logisk ordningsföljd med var ingång och dörrklocka finns. Nämn eventuella trappor och huruvida de går upp eller ner. Nämn också ifall byggnaden har hiss. Berätta om olika hinder som kan finnas i byggnaden.
- Använd tydliga och enkla uttryck som höger och vänster, eller till exempel i vilket väderstreck (norr, väster, söder, öster) ingången finns.
- Använd en urtavla för att beskriva ett utrymme. Till exempel: "När du kommer in i hallen finns biljettluckan vid klockan 10, klädhyllan vid 12 och toaletterna vid 15".
- Nämn landmärken som ljud eller dofter, till exempel om det finns en surrande fläkt nära ingången eller en grillkiosk i gathörnet där man svänger in mot byggnaden.

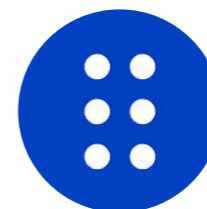
Tillgänglighetssymboler

På webbplatsen **Kultur för alla** finns en symbolbank som tagits fram i samarbete med projektet Helsingfors för alla. Symbolbanken innehåller både bildsymboler med anknytning till tillgänglighet och förklaringar. Materialet i symbolbanken får användas fritt för icke kommersiella syften.

Symboler som är bra att känna till

Audioguide

Punktskrift

Storstil

Ledarhund

Service för synskadade*

Syntolkat

Lyssningsfunktion

Museum

* Symbolen kan användas på flera sätt, till exempel för att ange att ett museiföremål får vidröras eller för att visa ledstråk.

Mobilapplikationer

En person med synnedsättning kan med hjälp av en applikation på mobiltelefonen läsa information på skyltar vid olika utställningsföremål. Placera gärna skyltar och utställningstexter så att de är lätta att få syn på. Kom ihåg att mobilappar inte fungerar om utställningstexten finns inne i en vitrin. Med tanke på tillgängligheten är det alltså bättre att texter finns på utsidan av en glasmonter och att de är placerade så att de är lätta att skanna med en telefon.

Exempel på applikationer som används av personer med synnedsättning

Seeing AI

En tillgänglig kamera-app. När man riktar mobiltelefonens kamera mot det föremål man vill "se på" kan appen läsa upp text. Den känner igen färger och sedlar samt olika produkter genom att skanna streckkoden. Den kan även beskriva omgivningen och personer.

Be My Eyes

Fungerar så att personen med synnedsättning via ett videosamtal ringer upp en volontär och riktar telefonens kamera mot det man vill få beskrivet. Volontären berättar vad som syns på skärmen.

Magnifying Glass

En applikation som via telefonens kamera gör att telefonskärmen fungerar som ett förstoringsglas.

Synskadekort, EU:s funktionshinderkort och ledarhundskort

Det är bra att känna till olika kort som en person med nedsatt syn kan uppvisa i samband med museibesök. Näkövammaisten liitto beviljar synskadekort till personer med minst 50 procents synskada. På kortet finns innehavarens namn, födelsetid, invaliditetsgrad och synskadeklass. Kortet berättigar till rabatter bland annat på museer, teatrar, tåg, flyg och i kollektivtrafiken.

EU:s funktionshinderkort är ett avgiftsbelagt kort för personer med funktionsnedsättning i Finland och EU. Kortet gäller i tio år och beviljas av FPA. Ett funktionshinderkort som är märkt med ett A är ett bevis på innehavarens behov av assistans och då kan ledsagaren beviljas gratis inträde på vissa museer, kulturevenemang och resor. Personen med synnedsättning ska inte vara tvungen att betala dubbelt.

En ledarhund får följa med sin användare i princip överallt, till exempel på museibesök, till matserveringar och på resor med allmänna färdmedel. Ledarhundskortet bestyrker rätten att ha sin ledarhund med sig.

Bilder: NKL, FPA och Ledarhundsföreningen

Synskadekort

EU:s funktionshinderkort

Ledarhundskort

Tillgänglighet i museet

När en person med synnedsättning besöker ett museum finns det många olika faktorer som kan förbättra tillgängligheten och även göra kulturupplevelsen mera givande och lärorik för besökaren.

Personalens kunskaper om bemötande, syntolkning och hur man kan förbättra den fysiska tillgängligheten har stor betydelse för ett lyckat besök.

Foto: Pixabay

Bemötande

Personalens bemötande är en viktig del av tillgängligheten. Genom att ha en öppen attityd och skaffa dig kunskaper om synnedsättningar via olika utbildnings-, skolnings- och övningstillfällen kan du i personalen ge personer med synnedsättning den service de behöver och kan förvänta sig. De vill liksom andra bli bemötta med vänlighet och respekt, och alla har olika individuella önskningar och hjälpbehov.

För att få en uppfattning om hur olika synskador eller ögonsjukdomar upplevs kan du besöka synskadeorganisationernas webbplatser, där det finns bilder som illustrerar olika typer av synnedsättningar.

Synskademärket

finns bland annat som metallknapp, tygmärke och klistermärke

Tänk

på detta när du träffar personer med synnedsättning

- Vit käpp, ledarhund och synskademärket är tecken på synnedsättning.
- Tänk på att ge dig tillkänna och säga vem du är – en person med synnedsättning ser inte om du nickar eller vinkar med handen. Det kan vara tråkigt att vid upprepade tillfällen behöva gissa vem man träffar.
- Tilltala personen med synnedsättning vid namn, ifall namnet är känt. Då framgår det vem som talar och vem som tilltals.
- Tänk på att tala direkt till en person med synnedsättning även om en seende ledsagare är med. För en person med nedsatt syn kan det upplevas som förnedrande om du i stället vänder dig till ledsagaren.
- Informera besökare med synnedsättning om att du hör till museets personal och fråga om de behöver hjälp.
- Säg till om du lämnar rummet, det känns genant för den som inte ser att tala med någon som redan gått därifrån.
- Om du vid betalning ger växel pengar tillbaka, ska du först ge slantar och sedan sedlar.
- Lämna inte skor, väskor eller andra föremål som man kan snava över mitt på golvet. Undvik också halvöppna dörrar, eftersom man kan gå rakt i dörren när man inte ser.
- Om en person som använder vit käpp har lagt den ifrån sig får du inte flytta eller lägga undan den, då blir det svårt att hitta den om man inte ser.
- Undvik att röra eller klappa en ledarhund med sele på sig. Ge den arbetsro så att den inte glömmer de instruktioner den fått.

Ledsagning

En person med synnedsättning kan för det mesta röra sig självständigt i kända miljöer, men kan behöva ledsagning på obekanta platser. De flesta som har en grav synnedsättning har oftast med sig en personlig ledsagare eller vän, men det är ändå bra att känna till hur man ledsagar på ett tryggt och smidigt sätt. Ledsagning är ett samarbete mellan den som ledsagar och den som blir ledsagad. Ett tips på hur man kan förbereda sig är att museets anställda ledsagar varandra med ögonbindlar på. Det ökar förståelsen för hur det känns att bli ledsagad och ger större säkerhet och vana för ledsagning.

Tips

och grundläggande teknik för ledsagning

- Personen med synnedsättning håller i ledsagarens överarm (grepparm), strax ovanför armbågen, och känner hur ledsagaren rör sig. En del föredrar att sätta sin hand på ledsagarens axel och mindre barn kan hålla i ledsagarens finger eller handled.
- Ledsagaren ska gå ett halvt steg före den som ledsagas. Informera om dörrar, trösklar och ojämnheter och se till att den som ledsagas undviker hinder. Ibland kan det räcka med att ledsagaren går framför så att den med nedsatt syn har något att ta sikte på.
- När man kommer till en trappa ska ledsagaren stanna och berätta om trappan går upp eller ner. Om det finns en ledstång kan ledsagaren visa var den finns, då känner den som ledsagas hur trappan går. Stanna till när trappan slutar, som en signal på att det är ett steg kvar. I en spiraltrappa går ledsagaren i den smalare delen och den som ledsagas på ytterkanten.
- Om man ledsagar någon till en stol kan man sätta den ledsagades hand på ryggstödet eller armstödet, då känner hen hur stolen är placerad. Berätta vad som finns på bordet

och skjut in stolar för att undvika att den som inte ser snavar. Man kan också knacka på möbelen för att visa var den finns.

- När man går ut genom en dörr, ska ledsagaren öppna dörren och den som ledsagas stänger den efter sig.
- Vid trånga ställen och smala gångar för ledsagaren grepparmen bakom sin rygg, så att ledsagaren och personen med synnedsättning går på ett led.
- Lämna inte personen med synnedsättning ensam på en öppen plats, utan hellre intill en vägg, en stol eller en annan fast punkt.
- En person med synnedsättning ser inte gester eller ansiktsuttryck, därför är det viktigt att ledsagaren uttrycker sig tydligt.
- Använd uttryck som "höger, vänster eller rakt fram" i stället för "där, hitåt eller ditåt". Man kan använda urtavlan som hjälp när man beskriver omgivningen.
- Vid toalettbesök behövs information om var olika saker finns. Säg till exempel: "Toalettstolen finns rakt fram, handfatet och handdukar är till vänster och toalettpapper till höger. Spolknappen finns på väggen bakom toalettstolen."
- Ledsagaren kan gärna berätta hur omgivningen ser ut och vad som händer.
- Om man efter museibesöket ledsagar någon ut till en bil, sätter ledsagaren den ledsagades hand på bildörrhandtaget, då kan personen själv öppna bildörren och känna vilken väg bilen är parkerad samt hur hög dörröppningen är.
- Fråga gärna hur personen med synnedsättning vill ha det.

Syntolkning

När det gäller tillgänglighet för personer med synnedsättning i museer har syntolkning en nyckelposition. Syntolkning används för att ge en ljudbeskrivning av det som sker visuellt. Det betyder att man berättar det som syns, men inte hörs. Allt visuellt kan syntolkas, till exempel en utställning, ett drama, ett konstverk eller en tävlingsmatch. På finska heter syntolkning "kuvailutulkkaus" och på engelska "audio description".

Föreningen Näkövammaisten kulttuuripalvelu, en kulturtjänst vid Näkövammaisten liitto, ordnar kulturaktiviteter för personer med synnedsättning och arbetar för att främja tillgänglig kultur. Föreningen ordnar även syntolkningsutbildningar och förmedlar kontakter till syntolkare. Förbundet Finlands Svenska Synskadade (FSS) förmedlar syntolkningstjänster och ordnar kortkurser och verkstäder i syntolkning på svenska. Syntolkning på museum kan ske live i realtid för en hel grupp eller i form av en förinspelad syntolkad guidning i en audioguide som beskriver utställningsföremålen. Audioguiden ska vara enkel att använda med endast ett fåtal knappar. Ifall apparaten har många knappar kan man markera knapparna för "play" och "stop" genom att limma en liten markering på knapparna. Markeringsmaterial i form av så kallade märkduttar kan köpas från Näkövammaisten liittos hjälpmedelsbutik Aviris.

Exempel på audioguidar

Foto: Ann-Sofie Grankulla

för dig som syntolkar

- Tänk på att personer med synnedsättning inte får information om några andra föremål än de du berättar om. Eftersom de inte ser föremålen kan de inte heller fråga efter sådant som du kanske lämnar bort i guidningen. Det är därför viktigt att ge en allmän överblick över en utställning eller av det som finns i ett rum, så att besökarna har möjlighet att fråga om saker som du inte lyfter fram i din beskrivning.
- Guiden som syntolkar en utställning bör vara så konkret som möjligt i sin beskrivning av föremål och miljöer. Syntolken ska förmedla information, men inte sätta in egna värderingar och åsikter.
- När det gäller att syntolka utställningar och olika föremål på ett museum är det viktigt att förbereda sig och fokusera på den visuella beskrivningen av föremål och miljöer.
- Använd dig av beskrivningarna i föremålskatalogen när du planerar din syntolkade guidning.
- Utgå från en viss punkt i det rum som du syntolkar, vanligen från ingången till rummet. Säg till exempel: "När du stiger in i rummet..." Berätta om storleken, höjden och formen på rummet, om det till exempel är avlångt eller kvadratisk.
- Beskriv först helheten och det som är väsentligt, därefter kan du berätta om former, färger och andra detaljer. Vid beskrivning av rum kan du börja från väggarna och arbeta dig inåt mot mitten. Berätta om fönster, dörrar, pelare och väsentliga element som vitriner, möbler och lampor.
- Om det finns specifika saker som är uppseendeväckande kan dessa beskrivas närmare.
- Beskrivningen blir mera konkret om du använder uttryck som "i knähöjd", "på några stegs avstånd", "en handsbredd", eller "stor som en fotboll" och när du anger olika mått.
- Berätta om det finns föremål som man får känna på och visa var dessa finns.

- Du kan även beskriva ett föremål eller utrymme genom att rita i handflatan eller på ryggen på personen med synnedsättning. Det här sättet kan vara till stor nytta för en person som är blind eller dövblind. Fråga alltid om det är okej med fysisk kontakt för att inte kränka den personliga integriteten.
- Fråga gärna vad personen med synnedsättning är intresserad av och vill höra mer om.
- Att öva på syntolkning är viktigt för att få erfarenhet och vana att uttrycka sig på ett beskrivande sätt. Att se på syntolkade serier och filmer till exempel via Yle Arenan ger inspiration till hur man syntolkar.

Oavsett om man guidar en grupp live eller om besökaren tar del av guidningen via en audioguide är det bra att komma ihåg att många personer med nedsatt syn är äldre och kanske har problem med balansen. Platser att sitta på är därför värdefulla för många besökare. Tänk också på att en omgivning med störande ljud är besvärlig för en person med synnedsättning, som är mycket mer beroende av hörseln för att kunna följa med i guidningen. När man guidar personer med nedsatt syn är det därför viktigt att på förhand tänka på om det finns ljud i omgivningen, exempelvis en fläkt eller ljud från gatan, som kan göra det svårt att uppfatta vad guiden säger.

Upplevelser med andra sinnen

Som ett komplement till syntolkning blir museibesöket mera givande när personen med synnedsättning även får använda andra sinnen. Genom att besökare får känna på olika utställningsföremål med händerna kan de uppleva material, form och storlek och på så sätt bilda sig en egen uppfattning om föremålen. Känsliga och ömtåliga föremål kan skyddas genom att besökare använder tunna skyddshandskar. Om det finns en rekvisitasamling i museet passar den också bra för det här ändamålet, eftersom möjligheten att känna på föremål utan handskar ger en mer genuin upplevelse av till exempel material och textur. Genom att tillföra olika dofter och tidstypiska ljud kan museiupplevelsen förstärkas och utställningen

göras mera levande och tilltalande, till exempel tjärdoft i utrymmet där olika skepp presenteras och varför inte en svag doft av tobak i samband med information om tobakstillverkning. Lite röklukt och brasljud vid kakelugnarna samt doften av nybakat bröd och ljudet från någon som rör i en gryta kan förstärka upplevelsen vid friluftsmuseet. Här är det bara att prova sig fram för att se vad som fungerar i det egna museet. Ta ändå i beaktande att för mycket dofter kan leda till så kallad "näsblindhet", det vill säga en sensorisk anpassning av luktsinnet som gör att man inte längre känner några dofter. Dessutom är det bra att komma ihåg att många är känsliga för starka dofter. Lagom är alltså bäst.

Hjälpmedel och tekniska lösningar

Olika hjälpmedel samt taktila och tekniska lösningar ökar möjligheterna för personer med synnedsättning att klara sig på egen hand i olika miljöer och situationer.

- **Hjälpmedel**

Att förbättra tillgängligheten behöver varken vara dyrt eller invecklat. Ofta är det just små enkla vardagshjälpmedel som kan underlätta ett museibesök. Genom att skaffa några vanliga förstoringsglas i olika styrkor, teaterkikare, engångshandskar samt fick- och pannlampor för utlåning till museibesökare kan man enkelt förbättra tillgängligheten. Eftersom en del av utställningsföremålen är ömtåliga blir det en balansgång och en avvägningsfråga mellan att skydda föremålen och göra dem tillgängliga.

- **Taktila kartor**

När personer med synnedsättning besöker ett museum är det bra om de får känna på en taktil karta eller en miniatyrmodell i relief över museibygnaden eller -området för att bilda sig en uppfattning om hur utrymmet ser ut. På så sätt blir det lättare för dem att orientera sig. Den taktila kartan placeras på lämplig höjd till exempel vid ingången eller vid kassan, där den är lätt att få syn på.

Exempel på taktila kartor i relief och text i punktskrift

Foto: Ann-Sofie Grankulla

- **Skytning i storstil, punktskrift och relief**

Lätillästa skyltar bör ha stor text och tydlig layout. Det får även gärna finnas skyltar i relief och i punktskrift. Skyltar är tydligare om de är försedda med välkända symboler som också de kan vara i relief. Toaletter kan gärna märkas ut med sådana skyltar. Vid olika musei- och utställningsföremål är det bra om det finns texter i storstil och gärna också i punktskrift. Då kan personen med synnedsättning själv läsa vad utställningsföremålen föreställer. Alternativt kan det finnas kortfattade broschyrer i storstil och i punktskrift med basfakta om museet och utställningen för utlåning. Näkövammaisten liittos tryckeri Taktiili tillverkar taktila kartor och skyltar i relief och med punktskrift. Skyltarna kan till exempel vara av metall, hård mikroplast eller svällpapper. Via Förbundet Finlands Svenska Synskadade kan man få informationsmaterial om olika utställningar utskrivet i punktskrift.

- **Punktskrift**

Punktskrift är de synskadades skriftspråk. Fransmannen Louis Braille (f. 1809) skapade det system som i dag används världen över. Systemet är uppbyggt av sex upphöjda punkter, som i olika sammansättningar bildar bokstäverna i alfabetet, siffror och andra skiljetecken.

Exempel på skyltar i punktskrift, relief och med symboler och kontraster

Foto: Ann-Sofie Grankulla

Med punktskrift kan man få 63 olika variationer, och med olika förtecken ännu fler. Information i punktskrift underlättar för personer med synnedsättning att uträtta ärenden och röra sig i olika miljöer. Förbundet Finlands Svenska Synskadade och dess distriktsföreningar erbjuder kurser och studiecirkel i punktskrift på svenska. Punktskrift på finska kan studeras vid Näkövammaisten liittos rehabiliteringscenter Iiris eller hos de regionala föreningarna.

Fysisk tillgänglighet

Museilokaler kan göras fysiskt mera tillgängliga med kontraster, ledstråk, belysning samt markeringar av olika hinder som trösklar, trappor, nivåskillnader och glasdörrar. Ifall det finns dörrar som öppnas automatiskt är det bra om det är skjutdörrar som går till sidan, så att dörren inte kommer rakt i ansiktet på den som inte ser. Även könsneutrala toaletter underlättar besöket för personer med synnedsättning. Ifall det finns hiss är det givetvis bra om den är utrustad med en talsyntes som säger vilken våning man kommer till.

Exempel på ledstråk och tydliga kontraster

Foto: Ann-Sofie Grankulla

- **Ledstråk, kontraster och markeringar**

För personer med synnedsättning underlättas orienteringen om de kan följa ett ledstråk med den vita kappen. På museer kan man enkelt skapa naturliga och välfungerande ledstråk genom att placera stadiga gångmattor som följer utställningsrutten. Ledstråket kan även göras i form av en diskret list av metall. Genom att använda en kontrasterande färg på mattan eller listen blir det lättare att hitta ledstråket för den som har lite syn kvar. Mattan utgör samtidigt en säkerhetszon där personer med synnedsättning inte behöver vara rädda för att söndra något. I många museer med grova golvtilljor fungerar en matta bättre än en list, som kan vara både svår att montera på ett ojämnt underlag och eventuellt bli en snubelfälla. Dessutom gör mattan mindre påverkan på den museala miljön.

Ett enkelt sätt att förbättra tillgängligheten är att markera olika hinder som till exempel trappor, dörröppningar och glasdörrar med kontrasterande färg. Använd gärna gul- och svart-randig markeringstejp som är lätt att uppfatta för personer med synnedsättning.

Exempel på markerade trappsteg, trappa och glasdörr

Foto: Ann-Sofie Grankulla

Tips

för hur du markerar hinder med tejp

- Tejpa första och sista trappsteget.
- När det gäller glasdörrar och glasväggar kan man tejpa en cirka 20 centimeter bred rand eller olika mönster i lämplig färg så att markeringen fungerar från båda hållen. På så vis kan man undvika att någon går rakt på glasväggen.
- Tejpa helst i ögonhöjd, cirka 1,4–1,6 meter från golvet.
- En ledstång vid trappan eller rampen underlättar för den som ser dåligt.

• Belysning

God, jämn och bländfri belysning är viktig för personer med synnedsättning. På ett museum är det bra att tänka på att belysningen vid ingången, biljettförsäljningen och i utställningsmontrarna bör vara tillräckligt stark och gärna reglerbar för att inte blända besökarna.

Foto: Pixabay

Kontaktuppgifter

Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf

www.fss.fi
info@fss.fi
09-6962 300

Norra Österbottens Svenska Synskadade rf

www.fss.fi/noss
noss@multi.fi
044-7234 888

Näkövammaisten liitto ry

www.nkl.fi
nkl@nkl.fi
09-396 041

Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry

www.kulttuuripalvelu.fi

Taktiili – Näkövammaisten liittos tryckeri

taktiili.fi
050-471 1302

Aviris – Näkövammaisten liittos hjälpmedelsbutik

www.aviris.fi
info@aviris.fi
09-3960 4700

Kultur för alla

www.kulttuuriakaikille.fi

Källförteckning

- Argyropoulos, V., Nikolarazi, M., Chamonikolaou, S., & Kanari, C. (2016). Museums and people with visual disability: an exploration and implementation through an Erasmus+ project Proceedings of EDULEARN16 Conference 4th-6th July 2016. Barcelona, Spain.
- Aviris. (u.d.). Aviris. Hämtat från www.aviris.fi/tuotteet
- Be My Eyes: Hur du använder appen (2022). [Film]. Hämtat från fss.fi/aktuellt/anvandar-manual-appen-bemyeyes
- Burlingame, K.;. (2022). High tech or high touch? Heritage encounters and the power of presence. *International Journal of Heritage Studies*, 28, 11-12, 1228-1241. doi:<https://doi.org/10.1080/13527258.2022.2138504>
- Eardley, A. F. Thompson, H. Fineman A., Hutchinson, R., Bywood, L. & Cock, M. (2022). Devisualizing the Museum: From Access to Inclusion. *Journal of Museum Education*, 47. doi:<https://doi.org/10.1080/10598650.2022.2077067>
- Engblom, J., Jantunen, V., Ketonen, E., Montonen, E., Mäntyjärvi, S., Piuva, S., Ågrén, M. (2021). Serviceguide för synskadade 2021. Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf.
- Fpa. (u.d.). EU:s funktionshinderkort. Hämtat från www.kela.fi/funktionshinderkort
- Förbundet Finlands Svenska Synskadade, a. (u.d.). Leva med synnedsättning. Hämtat från www.fss.fi/leva-med-synnedsattning
- Förbundet Finlands Svenska Synskadade, b. (u.d.). Tjänster och verksamhet. Hämtat från fss.fi/tjanster-och-verksamhet
- Helsingfors för alla. (u.d.). Tillgänglighetssymboler. Hämtat från helsinkikaikille.hel.fi/sv/informationsmaterial-och-service-for-tillganglighet/tillganglighetssymboler
- Hirvonen, M., & Saari, B. (2021). Kuvailutulkauksen tila Suomessa -selvitystyö. Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry. Hämtat från cms.nkl.fi/sites/default/files/2022-02/Selvitysty%C3%B6n%20raportti%202022-02-22_1.pdf
- Hirvonen, M., & Saari, B. (2022). Scripted or spontaneous? Two approaches to audio describing visual art in museums. *Perspectives. Studies in Translation Theory and Practice*. doi:10.1080/0907676X.2022.2046816
- Holsanova, J., Wadensjö, C., & Andrén, M. (2016). Syntolkning. Forskning och praktik. MTM:s rapportserie nr 4. Lunds Universitet. Hämtat från su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1021374/FULLTEXT01.pdf
- Kultur för alla. (2021). Checklista gällande tillgänglighet och mångfald i museer. Hämtat från www.kulttuuriakaikille.fi/doc/checklistor/Checklista_gallande_tillganglighet_och_mangfald_i_museer.pdf
- Kultur för alla. (u.d.). Symbolbanken. Hämtat från www.kulttuuriakaikille.fi/tillganglighet-symboler_for_kommunikation_symbolbanken
- Lahtinen, R., Palmer, R., & Lahtinen, M. (2009). Aisti kuvailu. Helsinki: Art-Print oy.
- Ledsagning – så gör du (u.d.). [Film]. Hämtat från www.youtube.com/watch?v=HYgbu8AhOL8
- Lindfors, B. (2021). Appen Seeing AI – bästa som hänt sedan skivat bröd. (H. Wallin, Red.) *Synvinkel* 8/2021.
- Löfman, G. (2019). Mer än att se. Vasa: Labyrinth Books Ab.
- Löfman, G. (2022). Vi syns och ses! Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf 1946–2021. Vasa: Labyrinth Books Ab.
- Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry. (u.d.). Hämtat från www.kulttuuripalvelu.fi/fi

- Näkövammaisten liitto. (u.d.). Hämtat från www.nkl.fi/fi/tervetuloa-nakovammaisten-liittoon
- Opaskoirayhdistys. (u.d.). Kannanotto opaskoirankäyttäjän oikeuksista / Ledarhundsförarens rättigheter. Hämtat från opaskoirayhdistys.fi/tietoa-opaskoirista/opaskoirakortti
- Perego, E. (2018). Into the language of museum audio descriptions: a corpus-based study. Perspectives. Studies in Translation Theory and Practice. doi:10.1080/0907676X.2018.1544648
- Rantanen, M. (2016). Tunnelmamuotoilu. Helsingfors: Talentum Pro.
- Regionförvaltningsverket. (u.d.). WCAG 2.1 Kraven i lagen. Hämtat från www.tillganglighetskrav.fi/lagar-och-standarder/wcag-2-1
- Sundell, E. (Producent), & Forsman, J. (Regissör). (2018). Tillgänglig kultur [Film]. Hämtat från tillgangligt.fi/tillganglig-kultur
- Synskadades Riksförbund. (u.d.). Hämtat från www.srf.nu
- Taktiili. (u.d.). Taktiili. Hämtat från taktiili.fi
- Vammaiskortti. (u.d.). Hämtat från EU:s funktionshinderkort: vammaiskortti.fi/sv/fronstida
- Vaz, R.; Odete Fernandes, P.; Rocha Veiga, A.C.;. (2018). Designing an Interactive Exhibitor for Assisting Blind and Visually Impaired Visitors in Tactile Exploration of Original Museum Pieces. Procedia Computer Science, 138, 561–570.
- Verbala kartor. (u.d.). Hämtat från www.sanakartat.fi/sv
- Verbeek, C., Leemans, I., & Fleming, B. (2022). How can scents enhance the impact of guided museum tours? The Senses and Society, 17(3), 315-342. doi:10.1080/17458927.2022.2142012
- Wang, S. (2020). Museum as a Sensory Space: A Discussion of Communication Effect of Multi-Senses in Taizhou Museum. Sustainability, 12. doi:10.3390/su12073061

Foto: Pixabay

Handbokens titel i punktskrift

Med andra ögon

Text: Ann-Sofie Grankulla & Eva-Marie Backnäs

Bilder: Ann-Sofie Grankulla, Pixabay

Layout: Sonja Finholm, Alfred Media

